

Türkiye'deki Amerikan Okullarında Spor ve Beden Eğitimi

Ayten Sezer ArıĖ*

Giriş

Tüm dünyada spor ve beden eğitimi ile bireylerin fiziki, ruhi ve sosyal açılardan sağlıklı olmaları amaçlanmaktadır. Ordu millet olan Türklerin güçlü ve sağlıklı çocuklar yetiştirmek için ok ve yay ile avlanmaya, güreşe, ata binmeye, cirit ve okçuluk gibi sporlara önem verdikleri bilinmektedir. Türklerin tarihinde dağcılık, avcılık, okçuluk ve güreş gibi sporların da beden eğitimi olarak yapıldığı, bunun bir anlamda ülke savunmasına ve savaşa hazırlık olarak talim amaçlı olduğu söylenebilir. 19. yüzyıldan itibaren Osmanlı'da eğitim ve öğretimde başlayan modernleşme hareketi ile birlikte jimnastik, futbol ve kulüplerin oluşmaya başladığı görölmektedir. Osmanlı döneminde Batı karşısında yaşanan toprak kayıpları sonrası başlayan yenileşme hareketleri ile birlikte modern anlamda beden eğitimi derslerinin ilk açılan askeri okullarda verildiği görölmektedir. II. Mahmud döneminde kurulan Tıbbiye (1827) ve Harbiye (1834) gibi askeri okullar ile Galatasaray Sultanisinde (1868) beden eğitimi ve jimnastiğe önem verilmiş ve bu alanda yabancı hocalardan yararlanılmıştır. Tanzimat döneminde kabul edilen 1869 tarihli Maarif-i Umumiye Nizamnamesi'nde de okul programlarında jimnastik dersine yer verildiği görölmektedir. Ders olarak "İdman ve Riyazeti Bedeniye" adı altında verilen jimnastik dersi ilk olarak Galatasaray Lisesi programlarına konulmuş, hocalığına da Muaro adında bir Fransız getirilmiştir. "Riyazeti Bedeniye" adıyla verilen bu dersler beden terbiyesi eğitimi için İsveç'e gönderilen Selim Sırrı Bey'in yurda dönmesinden sonra jimnastik ve beden eğitimi dersleri olarak önce erkek muallim, sonra kız muallim okulları ile medreselerin programlarında yer almaya başlamıştır¹.

* Prof. Dr., Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Ankara/ TÜRKİYE sezer.ayten@gmail.com <https://orcid.org/0000-0002-0201-8410>
DOI: 10.37879/978-975-17-6294-8.2025.1451

1 Nejla Günay "Osmanlı Devleti'nde Kurulan Spor Cemiyetleri ve Jimnastik Derslerinin

Selim Sırrı Bey, Meşrutiyet'in ilânını müteakip 1908 Eylül'ünde İstanbul'da Mercan yokuşunda programında Jimnastik, Kılıç, Meç, Boks, Atıcılık derslerinin olduğu hususî bir Beden Terbiyesi Mektebi açmış, 1909 Nisan ayına kadar muntazam işleyen bu okulun aynı yılın Mayıs'ında İsveç Yüksek Beden Terbiyesi Mektebine tahsile gitmesiyle kapandığını belirtmiştir². Yine bu dönemde beden eğitimi ve spor dersinin, gayrimüslim (azınlık) ile çoğunluğunu Katolik ve Protestan misyonierlerin açtığı yabancı okullarda da bu derslerin verildiği bilinmektedir. 19.yüzyıdan itibaren batılı anlamda modern spora ve özellikle okullarda beden eğitimi ve jimnastik gibi derslere yer vermeye başlandığı bu dönemde yaşanan değişim ve gelişimde, aynı yüzyılın başlarından itibaren Osmanlı coğrafyasında açılan misyonier okullarının etkisinin olduğu dikkati çekmektedir.

Bu alandaki gelişmelerde 1863'te Amerikalı bir misyonier tarafından açılan Robert Kolej ile 1868'de açılan Galatasaray Lisesi'nin (Mektebi Mülkiye) önemli etkisi olmuştur. Bu okulların Türk sporuna yön verecek eğitimci ve sporcuları yetiştirdikleri gibi, ders programlarında jimnastik dersi ile güreş, tenis, boks, at yarışları, yüzme gibi etkinliklere de yer verdikleri görülmektedir. Tanzimat dönemi sonrası özellikle Meşrutiyet döneminde "İdman ve Riyazeti Bedeniye" adlı derste jimnastik ön planda tutulmuş, beden eğitimi öğretmeni yetiştirmek için Türk sporuna ve beden eğitiminin gelişmesine büyük katkısı olan Selim Sırrı Tercan tarafından 1908'de İstanbul'da özel "Terbiye-i Bedeniye Mektebi" açılmıştır. Bu konudaki çalışmalar Cumhuriyetin ilanı ile daha da geliştirilmiştir. 1926'da yaptığı bir konuşmasında sporun önemine değinen Atatürk bunu bir medeniyet meselesi olarak değerlendirmiştir. Sporun ve Jimnastik dersinin bedeni ve zihni geliştirdiğinden dolayı eğitim amacıyla yurtdışına öğrenci gönderilmiştir. Beden eğitimi ve spor sayesinde ülke için sağlıklı ve gürbüz nesiller yetiştirilmesi hedeflenmiştir.

Bu tebliğde, Osmanlı modern okulları ve eğitimi üzerinde etkili olan ve o dönemde Amerikalı Protestan misyonierleri tarafından kurulan ve Cumhuriyet döneminde de faaliyetlerine devam eden Robert Kolej, Amerikan Kız Koleji ve Talas Amerikan Koleji gibi bazı yabancı (misyonier) okullarındaki spor ve beden eğitimi dersleri ile faaliyetleri üzerinde durulacaktır.

Milliyetçilik Hareketlerindeki Rolü", *Belleten*, C 81, S. 292, Aralık 2017, s.917-946.

2 Osman Nuri Ergin, *Türkiye Maarif Tarihi*, Eser Matbaası, İstanbul 1977, C 3-4, s.1546.

Robert Kolej'de Beden Eğitimi ve Spor

Amerikalı misyoner Cyrus Hamlin³ tarafından 1863 yılında İstanbul'un Bebek semtinde açılan okul, adını finansını üstlenen New York'lu tacir Christopher Rheinlander Robert'ten almıştır. 1863'te kurulduğunda Kolej'in öğretim kadrosu beş, öğrencisi ise dört kişiden ibaretti⁴. İlk olarak Amerika sınırları dışında erkek öğrenciler için öğretmeni öğrencisinden fazla olarak kurulan kolej, gerek gelirinin büyük kısmının Protestan kişi ve heyetleri tarafından karşılanması, gerekse öğretim kadrosu ile idarecileri arasında misyonerlerin olmasına rağmen Amerikan Board⁵ ve benzeri bir misyoner teşkilatına bağlı değildi⁶. Cumhuriyet öncesi öğrencilerinin çoğunluğunu gayrimüslimlerin oluşturduğu okul, günümüzde halen faaliyetine devam etmektedir.⁷ Kolejde eğitim ve öğretime büyük önem veren Hamlin⁸, diğer derslerin yanında beden eğitimine de ağırlık vermiştir. Kolej'in kuruluşundan itibaren beden eğitimi ile ilgili olarak kültür fizik dersleri de ders programında yer almıştır⁹. Zira, öğrencilerin ruh ve beden sağlığı açısından beden eğitimi ve spor olmazsa olmaz etkinlikler arasındaydı. Beden eğitimi ve jimnastik dersleri bütün sınıflar için verilmekteydi. Robert Kolej'de gerçekleşen ilk "Field Day", 1896 yılında kurulan "Athletics Association" tarafından düzenlenmiş olup, halen "Güney Meydan" olarak bilinen, kampüsün ortasındaki toprak sahada gerçekleşen müsabakalarda sporcular, gülle ve cirit atma, koşu, yüksek atlama gibi atletizm dallarında yarışmışlardır¹⁰. Bu gelişmeler Türkiye'de modern spor öğretimine 1860'lı yılların başlarında Amerikalı öğretmenlerin görev aldığı Robert Kolej'de yapıldığını göstermektedir. Beden Eğitimi

3 Hayatı için bk. Cyrus Hamlin, *My Life and Times*, 1893, Türkçesi: Ayşe Aksu, *Robert Kolej Uğrunda Bir Ömür*, Dergah yayınları, İstanbul 2012,

4 Uygur Kocabaşoğlu, *Anadolu'daki Amerika*, İstanbul 1989, s.176.

5 ABCFM (American Board Commissioners for Foreign Missions) veya kısaca Amerikan Board olarak ifade edilen bu kuruluş 1810 yılında Amerika'nın Boston şehrinde kurulan bir protestan teşkilatıdır.

6 Ayten Sezer, *Atatürk Döneminde Yabancı Okullar (1923-1938)*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1999, s.64.

7 Kolej'in 150 yıllık tarihi için bkz. *Bir Geleniğin Anatomisi: Robert Kolej'in 150 Yılı; The Anatomy of a Tradition: 150 Years of Robert College 1863-2013*, (Sergi Kataloğu), Yayına Hazırlayan: Cem Akaş, İstanbul Araştırmaları Enstitüsü Yayınları 21, İstanbul 2013. Ayrıca kolej tarihi için bkz. M. Fincancı, *The Story of Robert College Old and New*. İstanbul 2001, John Freely, *A History of Robert College*. Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2009.

8 Hamlin'nin eğitim anlayışı için bk. Uygur Kocabaşoğlu, "Cyrus Hamlin: Misyoner, Eğitimci, Müteşebbis", *Kebikeç*, 36, 2013, s. 83-104.

9 M.Fincancı, *The Story of Robert College Old and New*. İstanbul 2001, s.15.

10 Kolejlerde Spor, <https://bogaziiciarsivleri.bogazici.edu.tr/sergi/robert.php> (Erişim Tarihi: 24.05.2024)

dersiyle baĝlantılı olarak okulda futbol ve beysbol, takımları ile Atletizm Fakülte Komitesi kurulması, Dodge Jimnastik Kulübü, basketbol topunun Amerika'dan Türkiye'ye ilk kez Robert Kolej öğretmenleri tarafından getirilmesi ve 1920'de Robert Kolej'in Basketbol Takımı'nın kurulması, "field day" veya "sports festival" ile olimpiyat benzeri, çok branşlı spor etkinliklerinin yapılması ile okul Türkiye'de spor hayatına büyük katkılarda bulunmuştur¹¹. 1936 yılı ders programında hazırlık sınıfında ve orta kısımda 2'şer saat jimnastik dersi, lisede ise beden terbiyesi dersi yer almaktadır¹². Robert Kolej beden eğitimi ve spordaki çalışmalarıyla Türk spor tarihinde yer alan önemli okullardan biri olup, basketbol ve sutopu gibi spor branşları da ilk olarak bu okul vasıtasıyla Türkiye'ye yayılmıştır¹³. Okulda beden eğitimi dersinde öğrencinin disiplini, saygıyı, iletişimi, takım olmayı, iş birliğini, bireysel ve sosyal becerileri geliştirmesi amaçlanmıştır. Beden eğitimin ve sporun teşvik edildiği okulda basketbol, voleybol, futbol, boks, badminton, eskrim, jimnastik, judo, binicilik, yüzme, tenis, atletizm, güreş ve halter eğitimi gibi pek çok alanda eğitimin verilmiştir. 1925 yılından itibaren Robert Kolej'i'nde beden eğitimi öğretmenliği yapan Alexander Nadolsky, okulda basketbol, voleybol, futbol, boks, badminton, eskrim, jimnastik, judo, binicilik, yüzme, tenis, atletizm, güreş ve halter eğitimi verilmesini sağlamış, ayrıca Türkiye'de ilk ulusal atletizm şampiyonası da Robert Kolej'de yapılmış ve gelenek haline gelen Spor Bayramı ile (Field Day) öğrenciler arasında yarışma havası yaratılmıştır¹⁴. 1900'lü yılların başında Türkiye'de oynanan ilk basketbol maçı spor salonu olarak inşa edilmiş olan Dodge Gymnasium'da yapılmış, 1906 yılında Atina'da gerçekleşen Olimpiyat Oyunları'nda cirit atmada Robert Kolej (1907) mezunu Michael Dorizas bronz madalya kazanmış, 1912 yılında Stockholm'de düzenlenen Olimpiyat Oyunları'na katılan Robert Kolej öğrencileri Vahram Papazyan ve Mıgırđıç Mıgırđyan'ın yanı sıra, 1962 yılında 100 ve 200 metre koşularında Kolej mezunları olarak Herkül Millas (1965) Türkiye şampiyonu olurken, yüzmede Ayşegül Çilli de (1965) Türkiye rekorunu altı kez kıran önemli sporcular arasında yer

11 Fatma Acun - Evrim Şencan Gürtunca "Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Robert Kolej'de Eğitim", *Tarih İncelemeleri Dergisi* XXXI / 1, 2016, 1-34, s.22-23.

12 Sezer, *age.*, s. 67,69.

13 Fikret Soyer, "Osmanlı Devleti'nde (1839-1908 Tanzimat Dönemi) Beden Eğitimi ve Spor Alanındaki Kurumsal Yapılanmalar ve Okul Programlarındaki Yeri Konusunda Bir İnceleme", GÜ, *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, C 24, S., 2004, 209-225, s.222.

14 Dağhan Irak, "Sporun Kalbinde: Robert Kolej", *Bir Geleniğin Anatomisi: Robert Kolej'in 150 Yılı*, 2013, s. 250-252. 239-275. 2013. <https://www.iae.org.tr/Sergi/-Bir-Gelenegin-Anatomisi/160>

almıştır¹⁵. 1920’li yıllarda Spor Bayramı’nda (Field Day) atletizm, gülle atma, disk atma, yüksek atlama, sıvıkla atlama branşlarında etkinlikler yapılmış, 1929 yılında okuldaki yarışmalar Türkiye’nin her yerinden atletlerin katılımına açılarak 1930’lu yıllarda basketbol alanında önemli başarılar elde edilmiş, 1936 yılında da Atina’da Yunanistan ile oynanan maçta üç Robert Koleji öğrencisi ve takım üstün bir performans sergilemiştir¹⁶. Kolejde sadece beden eğitimi dersleri ile sınırlı kalınmayıp çok yönlü faaliyetler ile bu alanda pek çok ilke de öncülük edilmiştir.

Amerikan Kız Koleji’nde Beden Eğitimi ve Spor

İstanbul’da açılan ilk Amerikan Kız okulu olarak bilinen okul 1871 yılında Yenikapı’da “Home School” olarak öğretime başlamış, 1876 yılında Üsküdar’a taşınmıştı. Boston Amerikan Kadınlar Cemiyeti tarafından kurulan okul 1890 yılında Lise derecesine yükseltilerek ve Konstantinopol Kızlar Koleji adını almıştır¹⁷. 1914 yılında Arnavutköy’e taşınmıştır. Arnavutköy’ünde İstanbul Amerikan Koleji Kız kısmı adı altında öğretim yapmaya başlayan okul, Robert Kolej gibi herhangi bir misyoner teşkilatına bağlı olmayıp bağımsız Amerikan kolejiydi ve ortaöğretim seviyesindeydi. Hazırlık, orta ve lise kısımlarından meydana gelen okulun müfredat programı 1930’lardan sonra Robert kolejin programı ile aynı olup, okulda Türkçe, tarih, coğrafya, yurt bilgisi gibi kültür derslerinin yanında İngilizce, Fransızca, Fen Bilgisi, Riyaziye, hendese, Musiki, Resim ve Beden Terbiyesi dersleri vardı. 1936 tarihli ders programına göre okulun orta kısmında birer saat “Beden Terbiyesi” dersleri bulunmaktadır¹⁸. Amerikan Kız Koleji’nin 1901 mezunu olan Halide Edip okula ait anılarında Danimarkalı bir hemşirenin açık hava sporları ve jimnastik yaptırdığını, kızların bundan çok hoşlandıklarını, basketbol, tenis ve uzun yürüyüşler ile tamamlandığına ve böyle bir ortamda kendisinin “özgürleştiğine” vurgu yapmaktadır. Hareket etmenin keyfini de kolej günlerinde keşfettiğini ve bu sayede bir bedeni olduğunu fark ettiğini, bütün kızların basketbol ve tenis ile uzun yürüyüşlere meraklı olduklarını ve bu tür faaliyetlerin Doğulu kızlar için yeni olduğuna dikkat çekmektedir¹⁹.

15 <https://bogaziciarsivleri.bogazici.edu.tr/sergi/robert.php>

16 Irak, agm., s.257-260.

17 Ergin, age., C 1-2, İstanbul 1977, s.785. 1971 Yılında Robert Kolej ile Amerikan Kız Koleji birleşerek Robert Kolej adıyla Arnavutköy’de karma eğitim vermeye başladı.

18 Talim Terbiye Dairesi Arşivi 341.42/203 Nolu Amerikan Bord Dosyası.

19 İpek Çalışlar, *Halide Edib Biyografisine Sığmayan Kadın*, Everest Yayınları, Year: 2010, s.30. Ayrıca bkz. Elif Evrim Şencan Gürtunca, *Robert Kolej’de Eğitim Gören Türk*

Okulun orta kısmında beden eğitimi derslerinin nasıl yapıldığı konusunda 1959-1968 yılları arasında bu okulda öğrenci olan Filiz Yenişehirlioğlu'nun anılarında da şu bilgiler yer almaktadır. O'na göre okulda Beden Eğitimi dersinin genelde dışarıda olduğu ya basket veya voleybol oynadıkları, "jimnastik" salonunda da atletizm yaptıkları veya öğlen tatilinde yürümeğe gittikleri, okulun sınırları içinde kalan Arnavutköy sırtlarında "Plato" denilen çayırda "hockey" veya kız futbolu oynadıkları ve arkasından zorunlu olarak duş aldıkları anlatılmaktadır²⁰. Robert Kolej'de verilen jimnastik, beden eğitimi ve kültür fizik dersleri Amerikan Kız Koleji'nde de verilmekteydi. Bundan dolayıdır ki Kolej Osmanlı 'da ilk defa kız öğrencilerin de beden eğitimi dersi yapmış oldukları okul olarak bilinmektedir.

Talas Amerikan Koleji'nde Beden Eğitimi ve Spor

Amerikan Bord misyonerleri tarafından 1871 yılında Kayseri Talas'ta önce Amerikan Kız Koleji kurulmuş, daha sonra da 1889'da açılan Talas Amerikan Erkek Koleji 1967 yılına kadar bölgede faaliyetini sürdürmüştür²¹. Kolej, Cumhuriyet döneminde (1927) yatılı erkek ortaokulu olmuş, 1928 yılında da Talas Amerikan Koleji olarak öğrenime başlamıştır. Okulun 1956-1961 yıllarında öğrencilerinden olan Kocabaşoğlu'nun okul yıllıkları ve yaşadıklarına dayalı olarak okula dair önemli bilgiler verilmektedir. Çoğunlukla diğerlerinde olduğu gibi bu okulda da İngilizce, Matematik, Fen Bilgisi, Sağlık Bilgisi, Müzik, Resim ve Spor gibi dersleri Amerikalı öğretmenler, Türkçe okutulan Türkçe, Tarih, Coğrafya, Yurttaşlık Bilgisi ve Din Bilgisi gibi dersleri de Türk öğretmenler vermekteydiler. Kocabaşoğlu'nun okul hakkında altını çizdiği konulardan biri okulda öncelikle sporun olmazsa olmaz olduğudur²². Sporun her çeşidinden bahseden yazar, okulda basketbol potaları ve voleybol sahası, güreş ve boks yaptıkları minderler ile ping pong masalarına değinerek; "...demir bir direğe ipe bağlı voleybol topu büyüklüğünde bir topu elle vurarak direğe sarma esasına dayanan tetherball; yere çakılı bir demire büyük at nallarını uzaktan

Öğrenciler Üzerine Prosopografik Bir Çalışma (1863-1971), Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara 2017, s. 285.

20 Filiz Çalışlar Yenişehirlioğlu, "Arnavutköy Amerikan Kız Koleji", *Kebikeç*, Yıl: 18, S. 36, 2013, s.124.

21 Cenk Demir, "Amerikan Board Belgelerine Göre Talas Amerikan Kız ve Erkek Kolejleri", *Turkish Studies*, C 7/4, Güz 2012, s. 1405-1420.

22 Okuldaki spor faaliyetleri için bkz. Uygur Kocabaşoğlu, "Bir Varmış Bir Yokmuş: Talas Amerikan Koleji", *Kebikeç*, Yıl:18, S. 36, 2013, s.112-114.

fırlatarak oynanan “horse-shoe”; Maymunlu Bahçe’de barfiks ve paralel; kışın kayak (slalom ve cross-country), kızak ve buz pateni ilk baharda kum havuzunda yüksek ve sırkla atlama, gülle ve disk atma (çekiç ve cirit yoktu), baseball’un bir türü olan ve daha küçük alanda daha büyük bir topla oynanan softball aklıma gelenler. Takım oyunlarının, tenis, masa tenisi, güreş ve boks gibi sporların, kayak yarışmalarının fikstürleri Spor Başkanı tarafından düzenlenir ve buna uyulurdu.” Daha pek çok oyundan bahsetmektedir. Nisan ya da mayıs ayında Kayseri’deki Sümer Stadının kiraladığını, bütün okulun buraya götürülerek “track and field”, atletizm yarışmaları, bir çeşit mini olimpiyat düzenlendiğini, kısa ve uzun koşular, uzun ve üç adım atlama, yüksek ve sırkla atlama gibi atletizm dallarında yarışmalar ile gülle ve disk atıldığını da belirtmektedir. Bu arada “uzuneşek”, “birdirbir”, “hamam kızdı” gibi oyunlarına da değinen yazar, okulda 160-170 kişilik öğrenci grubundan, herhangi bir sporla uğraşmayanların sayısının 10’u bulmadığını ifade etmektedir. Havanın çok soğuk ve yağışlı olduğu günlerde de bina içinde, satranç, dama, Çin daması, tavlâ, domino, “Mikadonun Çöpleri”, “Monopoly”, misket ve (illegal olarak parasına poker ve basma) gibi çeşitli kart oyunları vs. oynandığına dikkat çekerek, bu işlerden sorumlu bir de Oyun Başkanının olduğunu dile getirmektedir. Ders dışı faaliyetlerin ise “Kulüpler” ya da topluluklar bünyesinde yapıldığına vurgu yapılmaktadır. Bütün bu bilgiler spor etkinliklerinin okulun beden eğitiminin ders dışı bir parçası olduğunu göstermektedir.

Sonuç

Tüm dünyada spor ve beden eğitimi ile bireylerin fiziki, ruhi ve sosyal açılarından sağlıklı olmaları amaçlanmaktadır. Ordu millet olan Türklerin güçlü ve sağlıklı çocuklar yetiştirmek için dağcılık, avcılık, okçuluk, ata binme, cirit ve güreş gibi sporlara önem verdikleri bilinmektedir. Türklerin tarihinde bütün bu sporların beden eğitimi olarak yapıldığı, bunun bir anlamda ülke savunmasına ve savaşa hazırlık olarak talim amaçlı olduğu söylenebilir. Türklerde olduğu gibi Osmanlı döneminde Amerikalı Protestan misyonerleri tarafından açılan ve Cumhuriyet’e intikal eden Robert Kolej, Amerikan Kız Koleji ve Talas Amerikan Koleji gibi okullarda beden eğitimi, spor ve jimnastiğe büyük önem verildiği görülmektedir. Bu kolejlerde öğrencilerin beden ve spor etkinlikleri sadece onların vücut ve zihin eğitimini değil aynı zamanda hayata bakışlarını ve yaşam tarzlarını da etkilemeyi amaçlıyordu. Beden eğitimi ve jimnastik dersleri bütün sınıfların programlarında yer almaktadır. Öğrencilerin derslere olan motivasyonlarını dolayısıyla başarılarını, ruh ve

beden sağlılarını olumlu yönde etkilediğine inanıldığı için kolejlerde jimnastik ve spor eğitimine derste ve ders dışında ciddi zaman ayırıldığı dikkati çekmektedir. Bu kolejlerde beden eğitimi ve spor sadece ders programlarındaki Beden Terbiyesi ve Spor dersine ayrılan saatlere bağlı olarak yapılmadığı, modern anlamda spor salonları, kulüpler ve takımlar oluşturulduğu; öğrencilerin futbol, voleybol, atletizm, basketbol ve tenise yönlendirildikleri, müsabakalara katıldıkları ve spor kıyafetleri ile spordan önce sağlık kontrolünden geçirildikleri, sonrasında da duş almak zorunda oldukları dikkati çekmektedir. Bu kolejlerin beden eğitimi, spor ve jimnastik derslerinde yaptıkları ile Türk eğitim ve spor tarihine önemli katkı yaptıkları söylenebilir.

Kaynaklar

Acun, Fatma - Şencan Gürtunca, Evrim “Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Robert Kolej'de Eğitim”, *Tarih İncelemeleri Dergisi* XXXI / 1, 2016, 1-34, s. 22-23.

Bir Gelenegin Anatomisi: Robert Kolej'in 150 yılı; The Anatomy of a Tradition: 150 Years of Robert College 1863-2013, (Sergi Kataloğu), Yayına Hazırlayan: Cem Akaş, İstanbul Araştırmaları Enstitüsü Yayınları 21, İstanbul 2013.

Bir Gelenegin Anatomisi: Robert Kolej'in 150 Yılı, İstanbul 2013, İstanbul Araştırmaları Enstitüsü. <https://www.iae.org.tr/Sergi/-Bir-Gelenegin-Anatomisi/160>, son erişim tarihi: 03.04.2024.

<https://bogaziciarsivleri.bogazici.edu.tr/sergi/robert.php>, son erişim tarihi:01.05.2024.

Çalışlar Yenişchirlioğlu, Filiz “Arnavutköy Amerikan Kız Koleji”, *Kebikeç*, yıl:18, S. 36, 2013.s.121-130.

Çalışlar, İpek, *Halide Edib Biyografisine Sığmayan Kadın*, Everest Yayınları, Year: 2010.

Demir, Cenk, “Amerikan Board Belgelerine Göre Talas Amerikan Kız ve Erkek Kolejleri”, *Turkish Studies- International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, C 7/4, Güz 2012, s. 1405-1420.

Ergin, Osman Nuri, *Türk Maarif Tarihi*, C 3-4, Eser Matbaası İstanbul 1977.

Fincancı, M. *The Story of Robert College Old and New*, İstanbul 2001.

Freely, John, *A History of Robert College*. Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2009.

Günay, Nejla “Atatürk Döneminde Beden Eğitiminin Gelişimi ve Gazi Beden Terbiyesi Bölümü” *AAMD*, Mart 2013, C XXIX, S. 85, s.72-100.

Hamlin, Cyrus, *My Life and Times*, 1893, Türkçesi: Ayşe Aksu, *Robert Kolej Uğrunda Bir Ömür*, Dergah Yayınları, İstanbul 2012.

Irak, Dağhan, “Sporun Kalbinde: Robert Kolej”, *Bir Gelenegin Anatomisi: Robert Kolej'in 150 Yılı*, s. 239-275. 2013. <https://www.iae.org.tr/Sergi/-Bir-Gelenegin-Anatomisi/160>, son erişim tarihi:03.04.2024.

Kocabaşoğlu, Uygur, *Anadolu'daki Amerika*, Arba Yayınları, İstanbul 1989.

Kocabaşoğlu, Uygur, “Bir Varmış Bir Yokmuş: Talas Amerikan Koleji”, *Kebikeç*, yıl:18, S. 36, 2013, s.105-120.

Kolejlerde Spor, <https://bogaziciarsivleri.bogazici.edu.tr/sergi/robert.php>
son erişim tarihi: 24.05.2024.

Sezer, Ayten, *Atatürk Döneminde Yabancı Okullar*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1999.

Soyer, Fikret, “Osmanlı Devleti’nde (1839-1908 Tanzimat Dönemi) Beden Eğitimi ve Spor Alanındaki Kurumsal Yapılanmalar ve Okul Programlarındaki Yeri Konusunda Bir İnceleme”, GÜ, *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, C 24, S. 2004, s.209-225.

Şencan Gürtunca, Elif Evrim, *Robert Kolej’de Öğrenim Gören Türk Öğrenciler Üzerine Prosopografik Bir Çalışma (1863-1971)*, Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara 2017.

Talim Terbiye Dairesi Arşivi (TTDA), 341.42/203 Nolu Amerikan Bord dosyası.

Foto 1:Field Day, 1913. CU-RBML, RC Evrakı (Bk. <https://bogaziciarsivleri.bogazici.edu.tr/sergi/robert.php>)

Foto 2: Amerikan Kız Koleji'nin Üsküdar'daki kampüsünde, 1900'lü yıllarda, kadın öğrenciler beden eğitimi dersindeyken. CU-RBML, ACG Evrakı ((<https://bogaziciarsivleri.bogazici.edu.tr/sergi/robert.php>))

Foto 3:Amerikan Kız Koleji'nde okçuluk sporuyla ilgilenen kadın öğrenciler, 1920-1930. CU-RBML, ACG Evrak (<https://bogaziciarsivleri.bogazici.edu.tr/sergi/robert.php>) <https://blog.iae.org.tr/sergiler/sporun-kalbinde>